

**Marmara Üniversitesi
Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu
Uluslararası Finans Sempozyumu
İstanbul, 21 Ekim 2011**

Yükselen Ekonomilerde Finansman: Fırsatlar, Sorunlar, Çözümler

**Hüseyin Aydın
Yönetim Kurulu Başkanı
Türkiye Bankalar Birliđi**

Açılış Konuşması

Sayın Bakanım, Sayın Rektörlerim, Sayın Hocalarım, Sayın Konuklar, Medya Kuruluşlarımızın Deđerli Temsilcileri, Sevgili Öğrencilerimiz, Heyetinizi Saygıyla Selamlıyorum. Sempozyuma davetinizden dolayı teşekkür ederim.

Deđerli Katılımcılar,

Ekonomi politikasının temel amaçlarından bir tanesi istihdam ve refah artışı sağlayan istikrarlı bir büyümenin gerçekleştirilmesidir. Ekonomik büyüme, ulusal gelir düzeyindeki ve birey başına düşen milli gelirdeki artışı ifade etmektedir. Büyüme için belirleyici olan temel faktörler; tasarruf düzeyi, özkaynaklar, ehil iş gücü, doğal kaynaklar ve bilgidir. Son dönemde bunlara, güçlü ve dengeli makro politikalar, girişimci, iyi yönetim, büyük ve sağlıklı bir finansal sektör ile etkin çalışan hukuk sistemi, küresel ilişkiler gibi unsurlar da eklenmiştir.

Büyüme için daha fazla yatırım yapmanın ve bunun için de daha çok kaynağa sahip olmanın gerekliliği aşıkardır. Hem bireysel zenginleşme hem de işletmelerin zenginliği için özkaynakların artırılması yanında borçlanmanın da rasyonel yapılması gerekmektedir.

Büyüme sürecinde finansal sektör de önemli bir role sahiptir. Finansal sektör sermaye birikiminin sağlanmasında finansal kaynakların toplanması ve kullanılmasının önemli bir parçasıdır. Finansal hizmetlerin başarıyla yerine getirebilmesi bu kurumların çalışma koşulları ile ilgili çerçevenin doğru oluşturulmasına bağlıdır; Günümüzde hemen her ülkede finansal sektör uluslararası ilişkilere ve rekabete en açık sektörlerden bir tanesidir. Bu nedenle hem ulusal hem de uluslararası alanda yaşanan gelişmeler finansal sektörü çok yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedir.

Son yarım yüzyılda, dünyada uygulanan liberal yaklaşımlar sayesinde uluslararası ekonomik ilişkiler hızla büyümüş ve çeşitlenmiştir. Bu gelişmeler sayesinde bir çok gelişmekte olan ülkede yapısal değişiklikler yaşanmıştır. Bu ülkelerin dünya üretimi ve ticaretinde payları artmış, bu ülkelerdeki özel sektör ekonomide öncü bir rol oynamaya başlamış, piyasa mekanizmasının daha iyi çalışmasına imkan veren kurallar ve kurumlar gelişmiş, uluslararası entegrasyon hızlanmıştır.

Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası ekonomik ilişkilere katılımı sadece mal ve hizmet hareketi ile sınırlı kalmamış, sermaye hareketlerinde de dikkati çeken bir seyir yaşanmıştır. Finansal kurumların borçlanmaları yanında, doğrudan yatırımlarda, banka dışı özel sektörde ve sermaye piyasalarına yönelik yatırımlarda dikkati çeken

bir büyüklüğe ulaşılmıştır. Nitekim Uluslararası Para Fonu tarafından yapılan çalışmaya göre, gelişmekte olan ülkelere yıllık net sermaye girişi 1980-89 yılları arasında ortalama 53 milyar dolar iken 1990-99 yılları arasında 210 milyar dolar dolara çıkmıştır. Krizin yaşandığı 2008 yılından bir yıl öncesinde bu rakam 1 trilyon 200 milyar dolar ile rekor düzeye ulaşmıştır. Çok sayıda ülke büyümelerinin önünde en önemli kısıtlardan olan tasarruf ve sermaye eksikliğini yurtdışından sağlamış, bu ülkelerde milli gelir potansiyel büyüme hızının üzerinde büyümüştür. Gelişmiş ülkelerdeki yatırımcılar ise daha yüksek getirili yatırımlar yapmışlardır.

Öte yandan, 1990'lı yıllarda gelişmekte bazı ülkelerde ciddi borç krizleri ve bankacılık krizleri de yaşamışlardır. Bu krizlerin bulaşıcı bir nitelik göstermesi, yakın-uzak, gelişmekte olan - olmayan hemen her ülkeyi birbiri ardına etkilemeye başlaması nedeniyle küresel çözüm arayışları gündeme gelmiştir. Gelişmiş ülkeler ve uluslararası kuruluşlar bir araya gelerek sorunun çözümüne yönelik arayış içine girmişlerdir. Varılan ortak nokta, istikrarlı bir ekonomik ortamın yaratılması, piyasaların geliştirilmesi, her alanda şeffaflığın sağlanması, ulusal ve uluslararası mali sistemin güçlendirilmesi, uluslararası mali krizlerin önlenmesi konusunda çalışmalar yapılması olmuştur.

Dünya ekonomisinde 2000'li yılların başından itibaren 2007 yılına kadar geçen dönemde hızlı bir büyüme dönemi yaşanmıştır. Ticaret hacmi artmış, enflasyon düşük düzeye gerilemiş, faiz oranları düşmüş, likidite imkanları genişlemiş, kredi arzı artmıştır. Ancak 2007 yılından itibaren dünyada geçmişte benzeri olmayan bir sıkıntı dönemine girilmiştir. Geçmişten farklı olarak, bu kez sorunlar dünya ekonomisinin motoru durumunda olan gelişmiş ülkelerde yaşanmaktadır.

Uluslararası piyasalarla entegre olmuş her ekonomiyi çok yönlü ve ciddi bir şekilde etkilemekte olan bir dönemin içindeyiz. Finansal piyasalarda likidite vardır ama borç verilebilir kaynaklarda daralma olmuştur. Büyüme ve ticaret dalgalı bir seyir izlemektedir. Gelişmiş ülkelerde işsizlik yükselmiş, kamu borç stoku hızla büyümüştür. Bu ülkelerin bazılarında finansal sektörün çalışmasında sıkıntılar vardır, merkez bankaları piyasalara yüksek miktarlarda likidite vermektedir. Üç A notuna sahip çok sayıda ülkenin kredi notu düşerken, bazı ülkelerin risk primleri, gelişmekte olan ülkelerin risk primlerinin çok üzerine çıkmıştır.

Küresel krizin ilk yansımalarını gördüğümüzden bugüne 4 yıl geçmesine rağmen krizin yarattığı sorunların aşılmasını sağlayacak ve piyasalara güven verecek yol haritasına henüz sahip değiliz. Daha da önemlisi krizin ilk aşamasında ertelenen bazı sorunlar büyüyerek yeniden gündeme gelmektedir. Uluslararası işbirliği teknik açıdan var olsa da siyasi açıdan karar alınmasında güçlüklerin bulunduğu da açıktır.

Dünya ekonomisinde geçen yıl gerçekleşen hızlı toparlanmanın ardından bu yıl daha yavaş bir büyüme beklenmektedir. Küresel büyüme hızının yıl sonunda yüzde 4 civarında olacağı, gelecek yıl da benzer bir düzeyde kalacağı tahmin edilmektedir. Asıl önemlisi, gelişmiş ülkelerin büyümeye olan katkısının azalmakta olduğu, gelişmekte olan ülkelerin ise daha istikrarlı bir büyüme performansı sergilediğidir. Nitekim, 2011 yılında büyüme hızının gelişmekte olan ülkelerde yüzde 1,6, gelişmiş ülkelerde ise yüzde 6,4 olması beklenmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin büyüme performanslarını etkileyen en önemli gösterge tasarruf oranlarının düzeyidir. Dünya genelinde, 2011 yılında ortalama tasarruf oranı yüzde 24 olmuştur. Bu oran gelişmiş ülkelerde yüzde 18, gelişmekte olan ülkelerde ise yüzde 34 düzeyindedir. Gelişmiş ülkeler tasarruf açığı vermekte, açığın finansmanı için gelişmekte olan ülkelerin tasarruf fazlası kullanılmaktadır. Gelişmiş ülkelerin tasarruf açığının büyük bir bölümü kamu kesiminden gelmektedir. Nitekim,

başlıca gelişmiş ülkelerde kamu kesimi açığının milli gelire oranı yüzde 10'a yaklaşmıştır.

Dünyanın önde gelen gelişmiş ülkelerinde kamu kesimi borç stoku, milli gelirlerini aşmıştır. Birçok gelişmiş ülke bankacılık sistemini devlet güvencesine, kamu borçlarının çevrilmesini de merkez bankalarının likidite desteğine bağlamıştır. Bunun sonucu olarak bu ülkelerde faiz oranı düşük düzeydedir ve daha uzun süre de düşük kalması beklenmektedir. Bu nedenledir ki gelişmiş ülkelere olan risk algısı yüksek kalmaya devam ediyor. Bir yanda, uzun süreli durgunluk yaşanması olasılığı öte yandan enflasyon beklentileri gündemde ilk sırada yer almaktadır.

Normal olmayan bu durum gelişmekte olan ülkeler açısından da önemli riskler oluşturmaktadır. Çünkü gelişmekte olan ülkelere sermaye hareketi çift taraflı olarak hızlanmıştır. Sermaye girişi bu ülkelerin büyümelerine destek oluyor, ancak, aynı zamanda, bu ülkelerin paraları üzerinde değerleme etkisi ve aktif fiyatlarında artış yönünde baskı yaratıyor. Hızlı çıkışlarda ise ciddi istikrarsızlıklar yaşanabiliyor.

Benzer bir durum ülkemiz için de geçerlidir. Türkiye ekonomisi küresel krizde genel olarak başarılı bir sınav vermiştir. Bunun temelinde kamu kesimi açığının ve borç stokunun milli gelire oranının düşük olması, enflasyonun tek hanelere gerilemesi, sağlıklı işleyen bir bankacılık sisteminin varlığı, banka dışı kesimlerin ve hane halkının borçluluk oranının düşük düzeyde olması, ülkemizin büyüme potansiyeli ve proaktif ekonomi politikası uygulamalarıdır.

Türkiye ekonomisinde de toparlanma hızlı olmuştur. 2010 yılında yüzde 9 olan büyüme hızının 2011 yılında da yüzde 7 civarında olması beklenmektedir. Bazı gelişmiş ülkeler için sorunların kaynağı haline gelen bankacılık sektörü, ülkemizde krizde ekonomik faaliyeti finanse eden; özkaynak yeterliliğini yüksek düzeyde tutan, aktif kalitesini iyileştiren, ekonomide risk algısının düşük düzeyde kalmasını sağlayan ve küresel düzeyde fark yaratan bir sektör olmuştur.

Yakın dönemde yaşadıklarımız ekonomide makro dengelerin sağlam olmasının, istikrarlı büyümenin sürdürülmesinin, finansal sektörün düzgün işlemesinin önemini açıkça ortaya koydu. Ayrıca, uluslararası ekonomik ilişkilerde çoklu ilişkiler yanında bölgesel, ikili ve sınır ötesi faaliyetlerin hatta iç pazarın önemini de gösterdi. Ülkemizdeki tecrübeler ve yakın dönemde küresel bazda yaşanan gelişmeler, gelecek dönemde büyümenin finansmanına yönelik önemli bilgiler de sağlamıştır.

İç tasarrufa dayalı büyüme ve kalkınma ekonomik, sosyal ve diğer alanlardaki sorunların çözümüne olumlu yönde katkı yapan en önemli faktörlerdir. Büyümenin sürekli ve istikrar içinde olması için tasarruflarda artışı ve finansal sektörde büyümeyi gözetken ekonomi politikasının önemi daha da artmıştır.

Türkiye milli gelir büyüklüğüne göre dünyanın en büyük 16 ncı, AB'nin ise 6. ncı en büyük ülkesi arasında yer almaktadır. Kişi başına gelir esas alındığında ise henüz gelişmekte olan ülkeler grubundayız. Ülkemiz büyüme arzusunda ve ihtiyacında olan bir ülkedir ve yüksek bir büyüme potansiyeline de sahiptir. Dünya ekonomisinde istikrarın yeniden tesis edilmesinden sonra bu potansiyelin çok daha iyi kullanılacağına ve gençlerimize çok daha iyi iş fırsatlarının yaratılacağına olan inancım çok güçlüdür.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Toplantının yararlı geçmesini dilerim.